Odpadio

LEXNOVA

Strategie zapojení podnikatelů do systému odpadového hospodářství obce

VYPRACOVÁNO PRO

Obec **Brandýsek**

ZPRACOVAL

Lexnova Odpadio s.r.o.

23.4.2025

Obsah

Obsah 2

Manažerské shrnutí 3

Metodický přístup 4

Rozpočet na svoz odpadu a jeho konsolidace 6

Analýza aktivních podnikatelů v obci 7

Varianty poplatku pro podnikatele za tříděný odpad 8

Zhodnocení připravenosti obce 9

Akční plán konsolidace rozpočtu za odpady 10

Příloha 1: Kategorizace podnikatelů podle převažující činnosti 12

Seznam ostatních příloh dodaných v samostatných souborech 13

Manažerské shrnutí

Rozpočet obce za svoz odpadu **za rok 2024 byl v deficitu 1,9 mil. Kč**. Hlavními důvody tohoto stavu jsou, že **vyhláška** nastavuje **poplatek za odpady pouze vlastníkům nemovitostí a SVJ** a takto vybraný poplatek **kryje pouze 41 % nákladů** na svoz a zároveň **nestanovuje poplatek za odpady podnikatelům** a obci tak unikají výrazné příjmy za odpady od podnikatelů.

V obci působí celkem **443 aktivních podnikatelů, kteří mají zákonnou povinnost zajistit si svoz odpadu**. Obec pak má zákonnou povinnost podnikatele kontrolovat a případně pokutovat, má ale také možnost rozhodnout o zahrnutí podnikatelů do obecního systému svozu odpadu.

Proto **doporučujeme přijmout následující rozhodnutí**:

1. **Nastavit spravedlivé a rovnoměrné krytí nákladů** na odpady mezi domácnostmi a právnickými osobami (např. 50 % kryté domácnostmi a 50 % kryté právnickými osobami)

2. **Stanovit cíl pro dosažení vyrovnaného rozpočtu** za odpady - např. do konce roku 2026 (krytí 50 % nákladů poplatkem od firem do konce roku 2026)

3. **Zahrnout firmy do obecního systému tříděného odpadu** od 1.7.2025

4. **Stanovit výši ročního poplatku za tříděný odpad** pro jednotlivé kategorie podnikatelů k **navýšení příjmů obecního rozpočtu o 1 mil. Kč v roce 2025** za období 1.7.-31.12., resp. 2 mil. Kč v roce 2026, kdy bude poplatek za celý rok.

Převažující činnost		Popl. 2025 (VII-XII)	Popl. 2026 (I-XII)
Odborné služby a neziskovky (0 zam.)	A	500	1 000
Odborné služby a neziskovky (do 10 zam.)	B	2 000	4 000
Řemeslné služby (0 zam.)	C	1 000	2 000
Řemeslné služby (do 10 zam.)	D	4 000	8 000
MO, péče, hazard (do 10 zam.)	E	5 000	10 000
VO, ubytovací a stravovací služby (do 10 zam.)	F	6 000	12 000
Těžba, státní správa a živnosti nad 10 zam.	G	Nezahrnovat, řešit individuálně	

A dále pověřit:

1. **Úředníky** obce k **provedení navržených úprav vyhlášky.**

2. **Úředníky** obce k **úpravě rozpočtu na rok 2025** (navýšení příjmů za poplatek, navýšení nákladů na spolupráci s Lexnova Odpadio s.r.o.).

3. **Starostu / místostarostku k zahájení spolupráce s Lexnova Odpadio s.r.o.** pro efektivní správu, výběr a vymáhání poplatku od podnikatelů.

Metodický přístup

Příroda nezná odpad, vše, co v ní vznikne, se dříve či později stane součástí nového cyklu. Lidská společnost však tento princip narušila a vytvořila systém, kde každoročně vznikají miliardy tun odpadu, z nichž velká část končí nevyužitá. **Jen v Evropě se ročně vyprodukuje přes 2,5 miliardy tun odpadu**, přičemž významnou část tvoří průmyslová a podnikatelská činnost.[1]

Špatně nakládaný odpad vede k **znečištění půdy, vody i ovzduší**. Například **plastový odpad tvoří 85 % veškerého odpadu v oceánech**[2] a mikroplasty byly nalezeny už i v lidském těle.[3] Skládkování přispívá k produkci metanu, což zrychluje změnu klimatu, a spalování odpadu zase zvyšuje emise CO_2. Přitom **až 80 % odpadu by mohlo být lépe využito,** recyklací, kompostováním nebo opětovným použitím.[4]

Třídění odpadu je klíčovým prvkem pro ochranu životního prostředí a podporu udržitelného rozvoje. Efektivní třídění pomáhá šetřit přírodní zdroje, přispívá k omezení skleníkových plynů a snižuje celkovou zátěž na ekosystémy. Cílem třídění odpadu je recyklovat alespoň **50 % plastového odpadu, zvýšit recyklaci papíru, skla a kovů a podporovat kompostování organického odpadu.**[5]

V roce 2023 bylo v České republice vyprodukována celkem **37 950 086 tun** odpadu, což znamená, že průměrně každý obyvatel vyprodukoval **3 489 kg** odpadu. Z tohoto množství bylo **17 639 013 tun** odpadu využito recyklací, což představuje významný krok směrem k udržitelné správě odpadu.[6]

Efektivní správa odpadu není jen o ekosystémech, ale také o ekonomice. Státy s dobře nastaveným systémem poplatků a odpovědným přístupem k odpadu dosahují **vyšší míry recyklace, snižují množství odpadu na skládkách a zároveň šetří veřejné rozpočty**. **Každá tuna recyklovaného plastu ušetří až 2,5 tuny emisí CO_2** a snižuje závislost na primárních surovinách.[7]

Právním základem pro činnost obcí v oblasti odpadového hospodářství je zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2021. Tento zákon stanovuje povinnosti právnických a fyzických osob při nakládání s odpady a podmínky pro předcházení vzniku odpadů. Definuje také podmínky, za jakých se movitá věc může stát vedlejším produktem, nebo kdy odpad, který byl předmětem recyklace nebo jiného využití, přestane být odpadem. Kontrolu dodržování tohoto zákona vykonávají nejen krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, ale také samotné obce. Ty se zaměřují především na kontrolu nakládání s komunálním odpadem a na dodržování obecně závazných vyhlášek o odpadech.

Obce mohou podnikatelům nabídnout možnost zapojení do obecního systému nakládání s odpady na základě písemné smlouvy dle ustanovení § 59 zákona č. 541/2020 Sb. Tato možnost musí být specifikovaná v obecně závazné vyhlášce, která stanovuje konkrétní pravidla.

Podnikatelé jsou povinni zajistit likvidaci odpadu v souladu se zákonem o odpadech, konkrétně pak dle § 15 zákona č. 541/2020 Sb. To znamená, že musejí mít uzavřenou smlouvu s oprávněnou osobou např. svozovou společností, nebo s obcí, pokud to obec ve svém systému umožňuje. Obce mohou provádět kontrolu dodržování těchto povinností a zaměřit se na to, zda podnikatel:

- Nakládá s odpady v souladu se zákonem.
- Má uzavřenou smlouvu s oprávněnou osobou.
- Dodržuje podmínky vyplývající ze smlouvy.

V případě zjištění nesrovnalostí mohou obce uložit sankce nebo nařídit nápravná opatření v souladu s ustanovením § 118 zákona č. 541/2020 Sb.

Rozpočet na svoz odpadu a jeho konsolidace

Rozpočet obce za svoz odpadu **za rok 2024** činil 4,4 mil. Kč, nicméně byl kryt pouze z 41 % poplatkem za odpady (vybráno jen 1,8 mil. Kč). Celkově tak rozpočet skončil **v deficitu 1,9 mil. Kč**. Hlavními důvody tohoto stavu jsou, že **odpadová vyhláška**:

1. Nastavuje **poplatek za odpady pouze vlastníkům nemovitostí a SVJ** a takto vybraný poplatek **kryje pouze 41 % nákladů** na svoz.

2. **Nestanovuje poplatek za odpady firmám** a obci tak unikají výrazné příjmy za odpady od firem.

Vybrané rozpočtové položky (rok 2024)	Kč	% krytí nákladů
Celkové výdaje na OH	4 406 024	-
Příjmy z poplatku	2 549 302	58 %
..z poplatku od vlasníků nemovitostí a SVJ	1 799 469	41 %
..od EKO-KOM	731 216	
..ostatní	18 617	
..od firem	-	0 %
deficit	**(1 856 722)**	-
zdroj: Předaný dokument "Odpadové hospodářství obce Brandýsek za rok 204" zpracované v rámci projektu "Obce jinak" společností ARCH consulting, s.r.o.		

Vzhledem k faktu, že odpadová vyhláška pro rok 2025 již byla vystavena a určuje **poplatek pro domácnosti** (na úrovni 0,80 Kč/l), tento poplatek **bude možné případně navýšit až od 1.1.2026**.

Příležitostí pro zvýšení příjmu z poplatku za odpady **v roce 2025 je však úprava vyhlášky a zahrnutí podnikatelů do obecního systému tříděného odpadu**. Tříděný odpad již nyní firmy separují do stávajících sběrných míst, která se již vyváží – stačí tedy jen firmy úpravou stávající vyhlášky do obecního systému přizvat, zasmluvnit a poplatek efektivně vybrat.

Zahrnutí firem do systému obce pro směsný odpad je náročnější, doporučujeme proto otevřít **jednání s místními svozovými firmami** o řešení směsného podnikatelského odpadu včetně možností navýšení obecního rozpočtu až **od roku 2026**.

Vedení obce by mělo rozhodnout o způsobu konsolidace **rozpočtu** na odpady, tedy:

1. **Definovat podíl krytí nákladů mezi domácnostmi a firmami** - např. 50% domácnosti (již nyní se vybírá ca 1,8 mil. Kč) a 50% firmy (na pokrytí deficitu 1,9 mil. Kč)

2. **Určit termín pro dosažení vyrovnaného rozpočtu** - např. do konce roku 2026

Analýza aktivních podnikatelů v obci

V obci působí celkem 433 **aktivních podnikatelů, kteří mají zákonnou povinnost zajistit si svoz odpadu.** V obci je:

- 464 podnikatelů se sídlem v obci (právnických či fyzických osob)
- 51 provozoven podnikatelů, kteří mají sídlo v jiné obci
- 72 podnikatelů s přerušenou nebo pozastavenou činností

Roztřídění podnikatelů do kategorií A-G podle převažující činnosti umožní později nastavit odlišnou, a tedy spravedlivější výši poplatku za vstup do obecního odpadového systému pro tříděný odpad.

Převažující činnost		Sídel	Provozoven	Přerušená činnost	Počet aktivních
Odborné služby a neziskovky (0 zam.)	A	68	4	2	70
Odborné služby a neziskovky (do 10 zam.)	B	46	1	13	34
Řemeslné služby (0 zam.)	C	87	5	3	89
Řemeslné služby (do 10 zam.)	D	87	5	32	60
MO, péče, hazard (do 10 zam.)	E	25	9	1	33
VO, ubytovací a stravovací služby (do 10 zam.)	F	78	11	15	74
Těžba, státní správa a živnosti nad 10 zam.	G	73	16	6	83
		464	**51**	**72**	**443**

Varianty poplatku pro podnikatele za tříděný odpad

Pro názornost bylo navrženo 5 variant nastavení ročního poplatku pro podnikatele za zavedení do obecního systému pro tříděný odpad. Pro dosažení požadovaného dodatečného příjmu od podnikatelů za tříděný odpad se doporučuje nastavit poplatky podle varianty "+2,0 mil. Kč", tedy v rozmezí 1-12 tis. Kč (viz níže).

Převažující činnost		+0,4 mil	+0.8 mil	+1.2 mil	+1.6 mil	+2,0 mil
Odborné služby a neziskovky (0 zam.)	A	200	400	600	800	1 000
Odborné služby a neziskovky (do 10 zam.)	B	800	1 600	2 400	3 200	4 000
Řemeslné služby (0 zam.)	C	400	800	1 200	1 600	2 000
Řemeslné služby (do 10 zam.)	D	1 600	3 200	4 800	6 400	8 000
MO, péče, hazard (do 10 zam.)	E	1 800	3 600	5 400	7 200	9 000
VO, ubytovací a stravovací služby (do 10 zam.)	F	2 400	4 800	7 200	9 600	12 000
Těžba, státní správa a živnosti nad 10 zam.	G	Nebudou zahrnuti do obecního systému, ale řešeny individuálně				

V případě zvolení této struktury a výše poplatků, dojde k proporcionálnímu rozložení nákladů na sběr a svoz odpadů na jednotlivé podnikatele podle jejich převažující činnosti též velikosti měřené počtem zaměstnanců. Tyto dva parametry do velké míry predeterminují objem odpadu, které firmy vyprodukují. Rozdělení krytí nákladů jednotlivými kategoriemi firem je znázorněna v tabulce níže.

Převažující činnost		+2,0 mil
Odborné služby a neziskovky (0 zam.)	**A**	70 000
Odborné služby a neziskovky (do 10 zam.)	**B**	136 000
Řemeslné služby (0 zam.)	**C**	178 000
Řemeslné služby (do 10 zam.)	**D**	480 000
MO, péče, hazard (do 10 zam.)	**E**	297 000
VO, ubytovací a stravovací služby (do 10 zam.)	**F**	888 000
Těžba, státní správa a živnosti nad 10 zam.	**G**	-
	Celkem	**2 049 000**

Zhodnocení připravenosti obce

Zahrnutí podnikatelů do systému tříděného odpadu obce vyžaduje plnou připravenost na straně obce a též na straně podnikatelů. Pro úspěšné spuštění systému je zapotřebí, aby obec mělo zajištěny následující oblasti:

1. **Sběrná místa a kapacity** – dle zvoleného typu odpadu (tříděný/směsný) musí být zajištěné dostatečné kapacity pro sběr a také svoz.
2. **Vyhláška**, která podnikatele do systému zapojí – i když je povinnost obecně definovaná zákonem, obec musí upřesnit, kdo, jakým způsobem a za jakých podmínek může (resp. nemůže) vstoupit do obecního odpadového systému.
3. **Výše poplatku pro podnikatele** – vyhláška musí obsahovat výši poplatku stanovenou pro každého podnikatele a také definovat typy odpadu, které poplatek pokrývá.
4. **Smlouva s podnikateli a fakturace** – tímto krokem je podnikatel do systému zapojen.
5. **Informační kampaň** o možnosti zapojení podnikatelů – je zapotřebí podnikatele informovat.
6. **Efektivní systém** správy, výběru a vymáhání poplatků od podnikatelů – obec musí disponovat technickými nástroji umožňující hromadné a automatizované zpracování agendy.

Níže uvádíme zhodnocení připravenosti obce experty z týmu Lexnova Odpadio s.r.o.

Připravenost obce		Zhodnocení	Komentáře
1	Sběrná místa a kapacity		Sběrná místa a sběr tříděného odpadu je zajištěn
2	Vyhláška, která firmy do systému zapojí		Stávající vyhláška firmy do systému nezahrnuje
3	Výše poplatku pro firmy		Výše poplatku pro firmy není stanovena
4	Smlouva s firmami a fakturace		Znění smlouvy pro podnikatele není schválené
5	Informační kampaň o možnosti zapojení		Informační kampaň zatím neprobíhá
6	Efektivní systém správy, výběru a vymáhání poplatků od firem		Úřad nedisponuje vhodnými nástroji

Akční plán konsolidace rozpočtu za odpady

V obci působí celkem **443 aktivních podnikatelů, kteří mají zákonnou povinnost zajistit si svoz odpadu**. Obec pak má zákonnou povinnost podnikatele kontrolovat a případně pokutovat, má ale také možnost rozhodnout o zahrnutí podnikatelů do obecního systému svozu odpadu.

Vhledem k relativně nízké připravenosti obce, **doporučujeme přijmout následující rozhodnutí**:

1. **Nastavit spravedlivé a rovnoměrné krytí nákladů** na odpady mezi domácnostmi a podnikateli (např. 50% kryté domácnostmi a 50% kryté podnikateli)
2. **Stanovit cíl pro dosažení vyrovnaného rozpočtu** za odpady - např. do konce roku 2026 (krytí 50 % nákladů poplatkem od podnikatelů do konce roku 2026)
3. **Zahrnout podnikatele do obecního systému tříděného odpadu** od 1.7.2025
4. **Stanovit výši ročního poplatku za tříděný odpad** pro jednotlivé kategorie podnikatelů k **navýšení příjmů obecního rozpočtu o 1 mil. Kč v roce 2025** za období 1.7.-31.12., resp. 2 mil. Kč v roce 2026, kdy bude poplatek za celý rok.

Převažující činnost		Popl. 2025 (VII-XII)	Popl. 2026 (I-XII)
Odborné služby a neziskovky (0 zam.)	A	500	1 000
Odborné služby a neziskovky (do 10 zam.)	B	2 000	4 000
Řemeslné služby (0 zam.)	C	1 000	2 000
Řemeslné služby (do 10 zam.)	D	4 000	8 000
MO, péče, hazard (do 10 zam.)	E	5 000	10 000
VO, ubytovací a stravovací služby (do 10 zam.)	F	6 000	12 000
Těžba, státní správa a živnosti nad 10 zam.	G	Nezahrnovat, řešit individuálně	

A dále pověřit:

5. **Úředníky** obce k **provedení navržených úprav vyhlášky.**
6. **Úředníky** obce k **úpravě rozpočtu na rok 2025** (navýšení příjmů za poplatek, navýšení nákladů na spolupráci s Lexnova Odpadio s.r.o.).
7. **Starostu / místostarostku k zahájení spolupráce s Lexnova Odpadio s.r.o.** pro efektivní správu, výběr a vymáhání poplatku od podnikatelů.

Takto navržený akční plán obecního rozpočtu v oblasti odpadu povede k následující konsolidaci nákladů a příjmů s cílem dosáhnout vyrovnaného rozpočtu do konce roku 2027.

Odpady	2024	2025	2026
Náklady	4,4	4,4	4,4
Dodatečné náklady	-	0,2	0,2
Příjem domácností	1,8	1,8	1,8
Ostatní příjmy	0,8	0,8	0,8
Příjem firmy	-	1,0	2,0
Deficit	**(1,9)**	**(0,9)**	**0**
		Zapojení firem do systému obce pro tříděný (1.7.-31.12.)	Zapojení firem do systému obce pro tříděný odpad (celý rok)
		Spolupráce s Odpadio	
		-	

Náklady a Příjmy domácností pro roky 2025-2026 vychází pro zjednodušení z reality roku 2024. Dodatečné náklady v letech 2025 a 2026 představují náklady na systém Odpadio. Příjem firem v roce 2025 zohledňuje doporučenou výši a strukturu poplatku pro firmy pouze za druhou polovinu roku, v roce 2026 a dále předpokládají stejnou výši poplatku jako v roce 2025, ale fakturovaného již za celé roky.

Příloha 1: Kategorizace podnikatelů podle převažující činnosti

Kategorie podle převažující činnost		Zahrnuté NACE
Odborné služby a neziskovky (0 zam.)	A	Informační a komunikační činnosti (J 582-681) Peněžnictví a pojišťovnictví (K) Činnosti v oblasti nemovitostí (L) Profesní, vědecké a technické činnosti (M) Administrativní a podpůrné činnosti (N) Vzdělávání (P 8553-85531) Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R 90-9003) Ostatní činnosti (S 94,96) Činnosti domácností (T) Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů (U)
Odborné služby a neziskovky (do 10 zam.)	B	
Řemeslné služby (0 zam.)	C	Zemědělství, lesnictví, rybářství (A) Zpracovatelský průmysl (C 13-31,321-325,33) Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatiz. Vzduchu (D) Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi (E) Stavebnictví (F) VO a MO; opravy a údržba motorových vozidel (G 452) Doprava a skladování (H 4932) Informační a komunikační činnosti (J 58-581) Administrativní a podpůrné činnosti (N 81) Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R 93) Ostatní činnosti (S 95) Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona (Y)
Řemeslné služby (do 10 zam.)	D	
MO, péče, hazard (do 10 zam.)	E	VO a MO; opravy a údržba motorových vozidel (G 451, 453,474-479) Profesní, vědecké a technické činnosti (M 75) Zdravotní a sociální péče (Q) Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R 92, 9313) Ostatní činnosti (S 9601-3) Nezjištěno (X)
VO, ubytovací a stravovací služby (do 10 zam.)	F	Zpracovatelský průmysl (C 10-12,32,329) VO a MO; opravy a údržba motorových vozidel (G 45,46-473) Doprava a skladování (H 493-4,52) Ubytování, stravování a pohostinství (I) Činnosti v oblasti nemovitostí (L 682) Administrativní a podpůrné činnosti (N 8292)
Těžba, státní správa a živnosti nad 10 zam.	G	Těžba a dobývání (B) Doprava a skladování (H 49-492,493,495-51,53) Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení (O) Vzdělávání (P) Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R 9004-91, 9321)

Seznam ostatních příloh dodaných v samostatných souborech

1. Návrh vyhlášky
2. Návrh smlouvy pro podnikatele
3. Návrh faktury pro podnikatele
4. Návrh informativních článků
5. Nabídka spolupráce s Lexnova Odpadio s.r.o.